

Рецензия

от проф. д-р Николай Стефанов Радулов, департамент „Национална и международна сигурност“ на Нов български университет, на дисертационен труд на тема „Система за управление на риска от ПТП в градска среда“, професионално направление 9.1. Национална сигурност, научна специалност: Организация и управление извън сферата на материалното производство (стратегии и политики на сигурност) с кандидат докторант инж. Богдан Милчев.

1. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Представеното изследване се основава главно на фактите, свързани с управлението на риска от настъпване на пътно-транспортни произшествия в градска среда. Катастрофите по пътищата водят до огромни социални и икономически щети на обществото. В резултат от пътно-транспортните произшествия националните икономики всяка година търпят загуби в размер на над 2% от брутният вътрешен продукт.

Целта на изследването в дисертационния труд е въз основа на проучване и анализ на Системата за управление на риска от ПТП в градска среда и пътно-транспортната обстановка да се изготвят научно обосновани предложения за понижаване риска.

За реализиране на поставената цел е откритоена необходимостта от решаване на следните задачи: Да се изследват международните правни актове и националното законодателство, регламентиращи безопасността на движението по пътищата; Да се направи оценка и анализ на рисковете от ПТП в градска среда; Да се анализира Системата за управление на рисковете от ПТП; Да се проучи моделът на градска Система за управление на риска от ПТП; Да се предложи модел за усъвършенстване на Системата за управление на риска от ПТП в градска среда.

Обект на изследването са организации, участващи в управлението на системата за безопасност на движението и дейността на техните ръководства, както и рискът от ПТП с най-уязвимите участници в движението. Предмет на изследването е преглед и анализ на наличието на способност и компетентност на ръководните фактори за привличане на ресурси за изпълнение на поставените цели при управление на системата от рискове за настъпване на ПТП.

Настоящото изследване е фокусирано и обхваща основно: влиянието, което оказва Системата за управление на риска от ПТП върху безопасността на движението; влиянието, което оказват климатичните фактори през различните сезони върху безопасността на движението; уязвимостта на пешеходците, велосипедистите и мотористите през различните месеци в годината. Наред с това най-уязвимите участници в ПТП са изследвани по пол и възраст.

Изводите от анализа на мониторинга показват концентрацията на ПТП в различните периоди на годината и дават възможност да се предложат решения за ограничаване на ПТП и намаляване на щетите от тях.

Изследователската теза на дисертационния труд е свързана с издигане на предположение, че с действията си организациите, участващи в управление на Системата за безопасност на движението, не осигуряват изпълнението на основната задача за намаляване на пътнотранспортния траваматизъм и е необходима промяна на организационната рамка на управление. Хипотезите са: сегашната Национална стратегия за намаляване на жертвите от ПТП, освен че не успява да постигне целите си, не е предвижда противodeйствие при обрат на тенденцията за намаляване на жертвите и травматизма, а притежава и редица други слабости; системата за управление на риска на ПТП в градска среда не отговаря на динамиката и предизвикателствата на пътно-транспортната обстановка и не може да изпълни поставените цели в Националната стратегия.

При изследването са използвани следните методи за събиране на емпирична информация: проучване на документи, статистически данни, анализи, справки, отчети и други служебни материали, свързани с проблемите на изследването, и др; извършване на наблюдения, сравнения, моделиране с цел изготвяне модел на състоянието и динамиката на пътнотранспортната обстановка в гр. София; провеждане на стандартизирано интервю и беседи за събиране на допълнителна информация от ръководни служители.

Използвани са следните методи за обработка на информация: анализ и синтез, чрез които се цели да се открият и систематизират основни понятия, структури, системи и модели на организацията на институциите, имащи отношение към БДП с оглед тяхната детайлизация по елементи, научни източници, нормативни актове и аналози; сравнителен анализ; хипотетичен метод – на базата на този метод са изградени определени предположения относно факти, връзки и принципи на функциониране на изследвания обект; аналогия – на базата на документи, факти и ефективно функциониращи практики и модели, както и на получени резултати в процеса на изследването са предложени възможности за приложение на известни аналози от практиката; индукция и дедукция – за формиране на основни изводи и логически заключения на базата на получени резултати от емпирични изследвания, както и за разкриване на нови закономерности, свойства, принципи и особености на функциониране на изследвания обект.

Моделирането на дисертационното изследване е извършено въз основа на нормативни стратегически документи от национално и международно ниво, международни стандарти, концепции и идеи за управление на риска от ПТП.

В дисертацията са застъпени проблемният и изследователският подход към изследваната материя с цел да се предложат решения на конкретни

нерешени въпроси от дейностите по управлението на риска от ПТП.

За постигане на целта са разгледани и анализирани условия и причини за възникването на ПТП, както и ефективността на управление на риска от настъпване на ПТП в градска среда. На база на събраната информация и получени резултати са предложени решения за ограничаване на щетите от пътно-транспортния травматизъм.

Обхватът и ограниченията на изследването са определени от някои параметри: темпорален – за периода 2015-2016 г., а статистическият анализ на пътно-транспортната аварийност и административно-наказателна дейност (АНД) – за 2011-2016 г.; териториален – изследването е проведено на територията на гр. София.

2. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Направените изследвания в отделните части на дисертационния труд са дали възможност на автора да получи следните по-важни научни и научно-приложни резултати, систематизирани по отделните части:

В първата част – “Нормативна уредба, международни стандарти и тяхното приложение”, са анализирани основните нормативни документи, имащи отношение към управлението на Системата за безопасността на движението по пътищата. В главата са представени и основните международни стандарти и тяхното приложение. Анализирана е Националната стратегия за подобряване безопасността на движението по пътищата на Р България за периода 2011-2020 г. Разгледано е стратегическото планиране и изпълнението на целите в стратегията. В главата са включени четири параграфа.

Изводите от тази част са: намаляването на ПТП не може да се постигне само с частични промени и реализация на отделни идеи в управлението и законодателството; необходима е цялостна реформа в националното законодателство, касаещо БДП и неговото управление; съществуващият понастоящем ЗДвП, регулиращ отношения между институциите, несъмнено ще трябва да бъде приведен в съответствие с международните стандарти. Това може да се постигне с **нов ЗДвП**, който трябва изчерпателно да определи представителя на изпълнителната власт, който има право да събира и анализира информацията, като поставя цели и задачи на звената, отговорни за безопасността на движението в отделните области/градове; необходимо е разработване и приемане на **нова Национална стратегия**, както и **План за действие** към Новата стратегия, като в него да бъдат посочени задачи, срокове и длъжностни лица отговорни за изпълнението им.

Във втората част – „Анализ на Системата за управление на рисковете от ПТП и оценка на риска от ПТП в градска среда” е изследвана структурата на управление на риска от ПТП. Анализирана е ролята на отделните организации, участващи в Системата за управление на риска от ПТП^{3в}

градска среда, разкрита е вероятността за настъпване на пътно-транспортен травматизъм в град София. Освен това са изследвани рисковете и заплахите при най-уязвимите участници в движението по пътищата и е анализирана административно наказателната дейност на ОПП-СДВР и влиянието, което оказва върху настъпване на ПТП в столицата.

От извършения анализ се констатира, че отделните структури в министерствата, отговорни за БДП, не могат да си взаимодействат децентрализирано, което е и причината за отделен анализ на институциите, имащи отношение към проблемите на пътното движение в градска среда. Анализът на Системата за управление на риска от ПТП в градска среда, е фокусиран върху институциите, отговорни за БДП в град София. Националната система за управление на ПТП е силно централизирана и в същото време не са разпределени ясно отделните отговорности между институциите, отговорни за БДП. Централизираният ѝ характер е основна причина за липсата на изградени подсистеми за управление на риска от ПТП в градска среда.

Изводите направени от втората част са: Организационната рамка на Системата за управление на риска от ПТП в Р България е линейна и притежава само вертикални връзки. Събирането на информация, анализирането и предложените мерки за ограничаване на щетите от ПТП се извършват само от една организация (МВР) в системата, която в същото време администрира и ръководи органа (ДОККПБДП), който трябва да подпомага МС при управление на риска от ПТП. Необходимо да бъде създадена организация с достатъчно голям административен капацитет, за да може да извършва постоянен мониторинг на пътно-транспортната обстановка и да подпомага ефективно МС при взимане на решения. Тази организация трябва да е еднакво отдалечена от останалите институции в Системата за управление на риска от ПТП и да е пряко подчинена на МС.

В третата част – „Модел на Система за управление на риска от ПТП и предложения за нормативни промени за подобряване на БДИ”, е предложен нов модел за управление на системата, както и законодателни промени за подобряване на БДП.

Необходимостта от децентрализиране на системата за управление на риска нараства, според автора, предвид асиметрични заплахи, на които е подложен нашият живот. Затова децентрализация на управлението е нужна до определено ниво, което позволява оптимизация на управлението, дава нужната автономност на местни управленски структури и позволява пълноценна изява на управляващия. За постигане на ефективно управление на Системата за управление на риска от ПТП се предлагат промени в организационно-управленската рамка чрез **създаване на матрична (мрежова) структура на управление**, която позволява много ускорено да се реализират научно-изследователски проекти, а основното предимство на матричната ѝ структура е, че дава възможност за изпълняване на сложни

задачи в условия на нестабилна обстановка, осигурява гъвкаво разпределение на човешките ресурси между видовете продукти и проекти и възможност за децентрализация на управлението на Системата за БДП.

3. Оценка на научните и научно-приложните приноси

В дисертационния труд авторът е посочил 5 научни и 4 приложни приноса.

Към научните са: третирането на институциите като една система с една обща цел. Анализ, който според автора води до заключението, че организационната рамка за управление на рисковете от ПТП не постига целите на Националната стратегия за подобряване безопасността на движението по пътищата на Република България. Приложени за пръв път са принципите на метода Top-Down за оценка на ефикасността на цялостното управление на системата за БДП. Идентифицирани са заплахите за сигурността на най-уязвимите участници в движението по пътищата в град София. Представени са резултатите от анкетно проучване по предмета на изследване.

Към приложните са: нов модел на организационна рамка за управление на Системата за БДП в градска среда; създаване на Агенция за безопасност на движението по пътищата; изготвяне на нова Стратегия за подобряване на безопасността на движението; конкретни мерки, осигуряващи намаляване на жертвите при ПТП в столицата.

4. Оценка на публикациите по дисертацията

По темата на дисертацията авторът е посочил общо пет публикации, от които три научни статии в списание „Сигурност“ и два доклада, издадени от ЦАУР. Смятам, че броят и съдържанието на публикациите на автора на дисертацията отговарят на изискванията за присъждане на образователната и научна степен „доктор“.

Представеният автореферат на дисертационния труд е разработен съгласно изискванията. Съдържанието му следва структурата на дисертацията и в обобщен вид представя характеристиките на разработката и направеното от автора в рамките на трите части на дисертационния труд.

4. Критични бележки, препоръки и въпроси

Нямам бележки и въпроси към представения за обсъждане дисертационен труд. Разбира се предложените от докторанта решения представляват само част от възможните решения, доколкото не винаги създаване на нови структури и размножаване на администрацията може да оптимизира която и да е дейност. Българският опит показва, че когато не се вземат мерки за подобряване на качеството на управлението в съществуващите структури и изпълнението на съществуващите закони, то никаква нова структура, децентрализация или нови нормативни документи не могат да доведат до качествени промени. Препоръка може да се отправя в

посока към търсене на алтернативни възможности за практическа реализация на някои от идеите и теоретичните постановки от дисертацията, активно използвайки и усъвършенствайки наличните структури в посока на съкращаване на съществуващата бюрокрация.

Авторът трябва да има предвид, че често асиметричните заплахи изискват не децентрализация а единна йерархична структура с гъвкави периферийни компоненти!

Трябва да отбележа, че до известна степен тематиката на дисертацията излиза извън сферите на интереси и компетенции на ДНМС и щеше да е по-убедително, ако дисертацията се защитава в департамент, свързан с транспорта.

6. Заключение

Качествата на представения дисертационен труд са видими и показват достатъчно високо ниво на знание и подготовка на автора по темата на разработката. В дисертационния труд е направено обобщение на значими научни и научно-приложни проблеми и са предложени решения, които отговарят на съвременните условия на развитие, с което са постигнати приноси за развитие на науката и практиката. Разработката отговаря на изискванията на нормативната уредба, което ми дава основание да изразя своята положителна оценка. Предлагам на членовете на уважаемото жури да вземат положително решение относно присъждането на образователната и научна степен „доктор“ от професионално направление 9.1. Национална сигурност, научна специалност: Организация и управление извън сферата на материалното производство (стратегии и политики на сигурност) на докторанта инж. Богдан Милчев

12.02.2018 г.

гр. София

(Проф. д-р Николай Радулов)